DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 28 juli 2011 *

I mål C-554/09,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberlandesgericht Stuttgart (Tyskland) genom beslut av den 17 december 2009, som inkom till domstolen den 31 december 2009, i brottmålet mot

Andreas Michael Seeger,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits och M. Berger (referent),

generaladvokat: P. Cruz Villalón,
justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: tyska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Andreas Michael Seeger, genom H.-J. Rieder, Rechtsanwalt,

— Förenade kungarikets regering, genom S. Hathaway, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom N. Yerrell och F.W. Bulst, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 13.1 d andra strecksatsen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 561/2006 av den 15 mars 2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet och om ändring av rådets förordningar (EEG) nr 3821/85 och (EG) nr 2135/98 samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 (EUT L 102, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett brottmål mot Andreas Michael Seeger avseende brott mot bestämmelserna i artiklarna 3.1 första meningen och 15.7 i rådets förordning (EEG) nr 3821/85 av den 20 december 1985 om färdskrivare vid vägtransporter (EGT L 370, s. 8; svensk specialutgåva, område 7, volym 3, s. 120), i dess lydelse enligt förordning nr 561/2006 (nedan kallad förordning nr 3821/85).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 I artikel 3 i förordning nr 3821/85 föreskrivs följande:

”1. Färdskrivare skall vara installerade och användas i fordon som är registrerade i en medlemsstat och som används för transporter på väg av passagerare eller gods, med undantag för sådana fordon som avses i artikel 3 i förordning (EG) nr 561/2006. …

2. Medlemsstaterna får undanta de fordon som avses i artikel 13.1 och 13.3 i förordning (EG) nr 561/2006 från denna förordnings tillämpningsområde.

…”

4 Artikel 15.7 i förordning nr 3821/85 har följande lydelse:

”7. a) Föraren av ett fordon utrustat med färdskrivare i överensstämmelse med bilaga I skall alltid på kontrolltjänstemans begäran kunna visa upp följande:

i) Diagramblad för den innevarande veckan och de diagramblad som föraren använt under de föregående 15 dagarna.

…

Efter den 1 januari 2008 skall de tidsperioder som avses i leden i och iii emellertid täcka innevarande dag och de föregående 28 dagarna.

…”

5 I artikel 1 i förordning nr 561/2006 föreskrivs följande:

”I syfte att harmonisera konkurrensvillkoren mellan olika landtransportsätt, i synnerhet inom vägtransportsektorn, och förbättra arbetsförhållandena och trafiksäkerheten, fastställs i denna förordning bestämmelser om körtider, raster och viloperioder för förare som utför person- och godstransporter på väg. Denna förordning syftar dessutom till att främja bättre övervakning och tillsyn i medlemsstaterna samt förbättrade arbetsmetoder inom vägtransportsektorn.”

6 Artikel 2.1 i nämnda förordning har följande lydelse:

”1. Denna förordning skall tillämpas på vägtransporter av

a) gods, om fordonens högsta tillåtna vikt, inklusive släpvagn eller påhängsvagn, överstiger 3,5 ton, eller

b) passagerare …”

7 I artikel 3 i samma förordning föreskrivs följande:

”Denna förordning skall inte tillämpas på vägtransporter med

…

h) fordon eller en kombination av fordon med en högsta tillåtna vikt som inte överstiger 7,5 ton, vilka används för icke-kommersiell transport av gods,

…”

8 I artikel 13.1 i förordning nr 561/2006 föreskrivs följande:

”Om det är förenligt med de mål som fastställs i artikel 1, får varje medlemsstat inom sitt eget territorium, eller efter överenskommelse med en annan medlemsstat inom dess territorium, medge undantag från föreskrifterna i artiklarna 5 till 9, och förena sådana undantag med särskilda villkor, för transporter enligt följande:

…

d) Fordon eller en kombination av fordon med en högsta tillåtna vikt som inte överstiger 7,5 ton

…

— för transport av material, utrustning eller maskiner som föraren använder i sitt arbete.

— Sådana fordon får endast användas inom en radie av 50 km från den plats där företaget är beläget och på villkor att körningen av fordonen inte utgör förarens huvudsakliga uppgift.

…”

Nationell rätt

9 8 § lagen om förare (Fahrpersonalgesetz), i dess lydelse av den 19 februari 1987 (BGBl. 1987 I, s. 640), i dess lydelse enligt lag av den 6 juli 2007 (BGBl. 2007 I, s. 1270) (nedan kallad FPG), har följande lydelse:

”Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i egenskap av näringsidkare …

2. i egenskap av förare …

   a) handlar i strid med en rättslig förordning enligt …

   b) handlar i strid med en bestämmelse i … förordning (EEG) nr 3821/85 …

   …

3. i egenskap av fordonsägare … gör sig skyldig till en överträdelse.

2) För överträdelse får i de fall som avses i stycke 1 punkterna 1 och 3 böter utdömas med upp till 15 000 euro, i övriga fall får böter utdömas med upp till 5 000 euro.”

10 18 § förordningen om förare vid vägtransport (Fahrpersonalverordnung) av den 27 juni 2005 (BGBl. 2005 I, s. 182), i dess lydelse enligt förordningen av den 22 januari 2008 (BGBl. 2008 I, s. 54) (nedan kallad FPV), har följande lydelse:

”1) Enligt artikel 13.1 i förordning (EG) nr 561/2006 och artikel 3.2 i förordning (EEG) nr 3821/85 undantas inom tillämpningsområdet för [FPG] följande fordonskategorier från tillämpningen av artiklarna 5–9 i förordning (EG) nr 561/2006 och från tillämpningen av förordning (EEG) nr 3821/85:

…

4. Fordon eller en kombination av fordon med en högsta tillåtna vikt som inte överstiger 7,5 ton vilka inom en radie av 50 km från den plats där företaget är beläget används

…

b) för transport av material, utrustning eller maskiner som föraren använder i sin yrkesverksamhet, exempelvis fordon som har försetts med viss bestämd utrustning för detta ändamål och från vilka försäljning sker på marknader som är öppna för allmänheten eller vilka används för ambulerande försäljning,

på villkor att framförandet av fordonet inte utgör den huvudsakliga uppgiften.

…”

11 I 23 § FPV föreskrivs följande:

”1) Brott enligt 8 § stycke 1 punkt 1 b [FPG] begås av den som i egenskap av näringsidkare …

2) Brott enligt 8 § stycke 1 punkt 2 b [FPG] begås av den som i egenskap av förare bryter mot förordning (EEG) nr 3821/85, när vederbörande uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i strid med artikel 3.1 första meningen underlåter att använda färdskrivare,

…

11. i strid med artikel 15.7 a eller b helt underlåter att förete, eller inte rättidigt företer ett diagramblad, ett förarkort, en utskrift eller en registrering som gjorts för hand,

…”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

12 Andreas Michael Seeger är innehavare av en vin- och dryckeshandel i Stuttgart (Tyskland). Han erbjuder sina kunder hemleverans, och leveranser utförs till mellan 30 och 40 kunder i genomsnitt en gång per vecka inom en radie av högst 10–15 kilometer. Han har en person anställd för detta ändamål.

13 Den 3 mars 2008 framförde Andreas Michael Seeger ett fordon med tillåten totalvikt på 7,49 ton i kommunen Esslingen-am-Neckar (Tyskland), ungefär 15 kilometer från Stuttgart, utan att använda den i enlighet med förordning nr 3821/85 inbyggda färdskrivaren. Han hade inte satt i något diagramblad och kunde inte heller visa upp diagramblad avseende de föregående 28 dagarna för den tjänsteman som stoppat honom.

14 I Andreas Michael Seegers fordon fanns tomförpackningar i form av tomma dryckesbuteljer som han avsåg att transportera tillbaka till en leverantör i Esslingen-am-Neckar. Tomförpackningarna i sig härrörde inte från Andreas Michael Seegers privata förbrukning utan från hans näringsverksamhet.

15 Amtsgericht Stuttgart fann att detta utgjorde två brott enligt 8 § stycke 1 punkt 2 b FPG och 23 § stycke 2 punkt 11 FPV och dömde Andreas Michael Seeger till 200 euro i böter, den 17 mars 2009.

16 Nämnda domstol konstaterade att Andreas Michael Seegers verksamhet inte utgör hans huvudsakliga uppgift vilken han fullgör i sin butik där största delen av hans kontakter med kunderna och betjäningen av dessa äger rum, medan de leveranser och den hämtning han utför åt kunderna till och från deras hem endast utgör en sidoverksamhet som han bedriver en gång i veckan. Enligt samma domstol sker inte transporterna för inköp av drycker eller återlämnande av tomförpackningar alla dagar och tar mycket mindre tid i anspråk än butiksförsäljningen.

17 Enligt Amtsgericht Stuttgart var det undantag som föreskrivs i 18 § stycke 1 punkt 4 b FPV inte tillämpligt, eftersom de transporterade tomförpackningarna inte utgjorde ”material” i den mening som avses i denna bestämmelse, då de inte var föremål för någon omvandlingsprocess. De skulle därför betraktas som en vara avsedd för försäljning.

18 Andreas Michael Seeger överklagade Amtsgericht Stuttgarts dom av den 17 mars 2009 till Oberlandesgericht Stuttgart och hävdade att föremålet för förordning nr 561/2006, det vill säga trafiksäkerheten på vägarna och regleringen av konkurrensen, inte hindrar en vid tolkning av begreppet material i artikel 13.1 d andra strecksatsen i denna förordning.

19 Åklagarmyndigheten i Stuttgart yrkade att målet skulle vilandeförklaras och att en begäran om förhandsavgörande skulle hänskjutas till EU-domstolen eftersom frågan huruvida begreppet ”material” även omfattar en dryckeshandlares dryckesbuteljer och tomförpackningar ska avgöras med hänsyn till unionsrätten.

20 Oberlandesgericht Stuttgart betonade i detta avseende att domstolen hittills endast i sin dom av den 17 mars 2005 i mål C-128/04, Raemdonck och Raemdonck-Janssens (REG 2005, s. I-2445), prövat frågan om tolkningen av begreppet material, i den mening som avses i artikel 13.1 g i rådets förordning (EEG) nr 3820/85 av den 20 december 1985 om harmonisering av viss social lagstiftning om vägtransporter (EGT L 370, s. 1; svensk specialutgåva område 7, volym 3, s. 113), vilken upphävdes och ersattes av förordning nr 561/2006 med verkan från den 11 april 2007. Oberlandesgericht anser med ledning av ordalydelsen, sammanhanget och ändamålet med denna bestämmelse, som övertagits i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006, att det inte klart framgår av denna dom att begreppet material i den mening som avses i denna bestämmelse ska anses omfatta tomflaskor, det vill säga dryckeshandlares förpackningsmaterial.

21 Enligt den nationella domstolen förordas en sådan vid tolkning av begreppet material såväl i nationell rättspraxis som i doktrin. Oberlandesgericht Stuttgart påpekade dock att förpackningsmaterial inte utgör kärnan i den verksamhet som en vin- och dryckeshandlare bedriver, i den meningen att denna verksamhet skulle bedrivas i det syftet, såsom fallet var beträffande byggmaterial och maskiner i det ovannämnda målet Raemdonck och Raemdonck-Janssens. Samtidigt strider inte de ifrågavarande transporterna mot de ändamål som eftersträvas med förordning nr 561/2006.

22 Oberlandesgericht Stuttgart beslutade därför att vilandförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Kan begreppet material i artikel [13.1] d andra strecksatsen i [förordning nr 561/2006] tolkas så, att det även omfattar sådant förpackningsmaterial som tomflaskor (tomförpackningar), vilket transporteras av en vin- och dryckeshandlare som driver en butiksrörelse och som levererar till sina kunder en gång i veckan och då samlar in tomförpackningarna för vidare befordran till grossisten?”

Prövning av tolkningsfrågan

23 För besvarandet av denna tolkningsfråga konstaterar domstolen inledningsvis att begreppet material, som på den tiden återfanns i artikel 13.1 g i förordning nr 3820/85, redan varit föremål för domstolens tolkning i domen i det ovannämnda målet Raemdonck och Raemdonck-Janssens.

24 Med hänsyn till att förordning nr 561/2006 inte ledde till några betydande ändringar av villkoren för det undantag som föreskrevs i artikel 13.1 g i förordning nr 3820/85, med förbehåll för tillägget av villkoret att fordonets högsta tillåtna vikt inte får överstiga 7,5 ton och för preciseringen att föraren även får transportera ”maskiner” som denne använder i sitt arbete, är den tolkning av begreppet material i denna bestämmelse som domstolen gjorde i domen i det ovannämnda målet Raemdonck och Raemdonck-Janssens även tillämplig på begreppet material i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006.

25 Av nämnda dom följer att begreppet material ska ges en vidare innebörd än begreppet utrustning, eftersom förstnämnda begrepp omfattar sådant gods som det berörda fordonets förare behöver eller använder i sitt arbete och det kan således omfatta beståndsdelar i den slutprodukt som ska tillverkas eller i det arbete som föraren ska utföra. Härav följer att materialet är ämnat för att användas eller att det behövs för att skapa, ändra eller omvandla ett annat föremål och inte är avsett att endast transporteras för leverans, försäljning eller bortskaffande av materialet i sig. Eftersom materialet således är föremål för ett omvandlingsförfarande utgör det inte en vara som är avsedd att säljas av dess användare.

26 Domstolen konstaterar i detta avseende att en sådan vin- och dryckeshandlare som Andreas Michael Seeger endast transporterar tomflaskor. Dessa är nämligen inte nödvändiga för att han ska kunna fullgöra sin huvudsakliga uppgift, vilket Förenade kungarikets regering och Europeiska kommissionen med rätta har påpekat i sina yttranden. De tomflaskor som Andreas Michael Seeger transporterar är inte föremål för vare sig bearbetning eller omvandling och de infogas inte heller i någon annan produkt och används inte vid bedrivandet av en verksamhet. De behövs inte som beståndsdelar, råvaror eller ingredienser för någon som helst produkt som tillverkas av en sådan handlare eller för arbete som denne utför. Slutligen utgör de inte apparater eller instrument som är nödvändiga för att tillverka någon som helst produkt.

27 Även om det är korrekt att de tomflaskor som är i fråga i målet vid den nationella domstolen används i kommersiellt syfte och att Andreas Michael Seeger helt sannolikt, av lönsamhetsskäl och således av rent subjektiva överväganden, inte har något annat val än att själv samla in dem hos kunderna, så räcker inte denna omständighet för att de ska omfattas av det objektiva begreppet material i den mening som avses i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006.

28 En sådan tolkning av begreppet material stöds av en systematisk tolkning av samtliga undantag som förekommer i artikel 13.1 i förordning nr 561/2006.

29 I denna bestämmelse föreskrivs undantag från artiklarna 5–9 i nämnda förordning, bland annat för fordon som används för uppsamling av mjölk från bondgårdar och för återlämning till bondgårdar av mjölkbehållare, och för fordon som används i samband med insamling och bortskaffande av hushållsavfall.

30 Domstolen konstaterar i detta avseende att den tolkning av begreppet material som företräds av Andreas Michael Seeger omfattar förpackningar och tomma behållare, varför begreppet även omfattar de specifika undantag som nämns ovan, vilket medför att dessa väsentligen eller helt och hållet förlorar sitt ändamål. Om unionslagstiftaren hade haft för avsikt att införa ett generellt undantag för samtliga fordon som används för transport av näringsbetingat gods, skulle denne i artikel 13.1 i förordning nr 561/2006 inte ha begränsat det där föreskrivna undantaget till specifika kategorier av transporterat gods, utan skulle endast ha hänvisat till näringsbetingade föremål.

31 För övrigt leder den av Andreas Michael Seeger förordade tolkningen av begreppet material till att det blir svårare eller till och med omöjligt att skilja det från begreppet vara, sådant detta används vid upprepade tillfällen i förordning nr 561/2006, bland annat i artiklarna 2.1 a, 4 a och 10.1 däri.

32 Tillämpningen av det undantag som föreskrivs i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006 är bland annat avhängig av vilken typ av varor som transporteras och rör inte alla sorters varor, även om övriga villkor som uppställs i denna bestämmelse är uppfyllda. Termerna material, utrustning och maskiner avser alltså med nödvändighet endast en del av de varor vars transport omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning. Härav följer att handelsvaror i ordets rätta bemärkelse inte omfattas och inte heller varor som endast transporteras från en plats till en annan, utan att de bearbetas maskinellt, omvandlas eller används inom ramen för en verksamhet. I annat fall skulle begreppet material inte medge att tillämpningen av de undantag som föreskrivs i artikel 13.1 i nämnda förordning begränsas på grundval av de varor som transporteras, vilket leder till att alla skillnader mellan begreppet material och begreppet varor utraderas.

33 Det ska dessutom erinras om att villkoren för tillämpning av artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006 ska tolkas restriktivt, eftersom denna bestämmelse utgör ett undantag från artiklarna 5–9 i denna förordning.

34 Det ska i detta hänseende betonas att även om den av Andreas Michael Seeger förordade tolkningen av begreppet material skulle väljas, skulle undantaget i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006 i princip omfatta allt näringsbetingat gods, vilket alltså skulle motverka ändamålen med denna förordning, nämligen att förbättra dels arbetsförhållandena för de anställda inom vägtransportsektorn, dels trafiksäkerheten.

35 En sådan tolkning skulle för övrigt även strida mot det krav som uppställs i artikel 13.1 i nämnda förordning, i den mån denna tolkning skulle leda till att ett stort antal förare inte längre skulle åtnjuta det skydd avseende deras arbetsförhållanden som gäller enligt förordning nr 561/2006.

36 En sådan utvidgning av det i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006 föreskrivna undantaget skulle dessutom leda till att ett stort antal fordon skulle kunna framföras av sådana förare vilka därmed lagligen skulle kunna framföra fordonen under lång tid utan vila, vilket allvarligt skulle motverka ändamålet att förbättra trafiksäkerheten.

37 Domstolen konstaterar i detta hänseende även att förordning nr 561/2006 enligt artikel 1 andra meningen däri bland annat har till syfte att främja bättre tillsyn inom vägtransportsektorn från medlemsstaternas sida samt, enligt skäl 4 i förordningen, att utarbeta ”tydligare och enklare bestämmelser som vägtransportindustrin och tillsynsmyndigheterna lättare kan förstå, tolka och tillämpa”.

38 En utvidgning av det undantag som föreskrivs i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006 skulle alltså kunna skapa osäkerhet för vägtransportsektorn och de myndigheter som har att tillämpa reglerna på denna sektor, och en sådan utvidgning skulle även kunna leda till svårigheter beträffande tolkning, tillämpning och kontroll av nämnda regler. Detta skulle inte bara strida mot de ändamål som nämns i föregående punkt, utan också äventyra uppnåendet av det i skäl 13 i nämnda förordning angivna ändamålet att reglerna om körtider och viloperioder ska tillämpas effektivt och enhetligt.

39 Det saknas slutligen fog även för Andreas Michael Seegers argument att han – enligt den nationella lagstiftningen angående förpackningar, med vilken ändamålet är att skydda miljön genom användning av återvinningsbuteljer, och enligt vilken det alltså införts pant på vissa drycker som buteljeras – är skyldig att delta i systemet för återvinning av dessa varför transporten av tomflaskor är nödvändig för hans affärsverksamhet.

40 Domstolen konstaterar i detta avseende att en skyldighet som följer av en nationell lagstiftning om miljöskydd, även om det antas att denna innebär ett införlivande av en skyldighet som föreskrivs i ett direktiv, inte räcker för att de tomflaskor som en vin- och dryckeshandlare transporterar ska anses ingå i begreppet material i den mening som avses i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006. Detta argument skulle dessutom endast kunna godtas om Andreas Michael Seeger uteslutande transporterade pantade tomflaskor, vilket inte framgår av de handlingar som ingetts till domstolen i målet.

41 Med hänsyn till det ovan anförda ska den fråga som ställts besvaras enligt följande. Begreppet material i artikel 13.1 d andra strecksatsen i förordning nr 561/2006 ska tolkas så, att det inte omfattar sådant förpackningsmaterial som tomflaskor, vilket transporteras av en vin- och dryckeshandlare som driver en butiksrörelse och som levererar till sina kunder en gång i veckan och då samlar in tomförpackningarna för vidare befordran till grossisten.

Rättegångskostnader

42 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Begreppet material i artikel 13.1 d andra strecksatsen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 561/2006 av den 15 mars 2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet och om ändring av rådets

förordningar (EEG) nr 3821/85 och (EG) nr 2135/98 samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 ska tolkas så, att det inte omfattar sådant förpackningsmaterial som tomflaskor, vilket transporteras av en vin- och dryckeshandlare som driver en butiksrörelse och som levererar till sina kunder en gång i veckan och då samlar in tomförpackningarna för vidare befordran till grossisten.

Underskrifter